

Kāda reforma, tāds rezultāts

Andris Jaunsleinis,
LPS 18.kongress

Iepriekšējā kongresa rezolūciju izpilde

- Par finansēm:
  - Paredzēt ikgadējo pašvaldību aizņēmumu apmēra pieaugumu 100 miljonu latu apmērā, tajā skaitā 1 miljonu latu pašvaldību finanšu stabilizācijas aizdevumu nodrošināšanai.
  - Pieņemot lēmumu par turpmāku iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamā minimuma un/vai nodokļa atvieglojumu apmēra palielināšanu, kompensēt pašvaldībām ieņēmumu bāzes samazināšanos pilnā apjomā.
  - Pilnībā no valsts budžeta maksāt atalgojumu pirmskolas iestāžu pedagogiem.

Iepriekšējā kongresa rezolūciju izpilde

- Par publisko privāto partnerību
  - Paredzēt visas ES dalībvalstīs plaši pielietotās PPP formas, gan līgumiskās, gan institucionālās, neaizliedzot Latvijā nevienu no tām,
  - Iestrādāt situācijas, ka pakalpojuma finansētājs ir ne tikai privātais, bet arī publiskais sektors,
  - Publiskās un privātās partnerības jomu attiecināt uz jebkuru tautsaimniecības nozari.
  - Ieviest konkursa dialoga procedūru.

Iepriekšējā kongresa rezolūciju izpilde

- Par nekustamā īpašuma nodokli
  - Pašvaldības prognozētos ienākumus finanšu izlīdzināšanas mērķim noteikt, ievērojot pašvaldības apstiprinātās nekustamā īpašuma nodokļa likmes
- Par sekmīgas ATR nosacījumiem
  - Atbalstīt Saeimā izskatāmos grozījumus likumā par pašvaldību deputāta statusu, kuros paredzētas papildus sociālās garantijas bijušajiem pašvaldību vadītājiem un viņu vietniekiem

Iepriekšējā kongresa rezolūciju izpilde

- Par pasažieru sabiedrisko pārvadājumu organizāciju
  - Nodrošināt zaudējumu kompensāciju pārvadātājiem pilnā apmērā no valsts budžeta reģionālajos vietējās nozīmes pamata maršrutos, pilsētu maršrutos un vismaz pusi no nepieciešamās zaudējumu kompensācijas republikas pilsētu maršrutos. (sasniegti 35%)
  - Noteikt, ka pēc 2009. gada reģionālo vietējās nozīmes un reģionālo starppilsētu maršrutu organizācija tiek nodota plānošanas reģionu (turpmāk – reģionu pašvaldību) kompetencē, izņemot republikas pilsētas.

Iepriekšējā gadā panāktais

- Iedzīvotāju ienākuma nodokļa atskaitījuma likmes pašvaldībām pieaugums līdz 80% - process ar tālejošām stratēģiskām sekām
- Pašvaldību interešu Eiropas Savienībā un Eiropas Padomē arvien labāka pārstāvība
- Reformas procesa ievirzīšana konstruktīvā gultnē

Iepriekšējā gadā nepanāktais

- Valsts politikā joprojām dominē normatīvisms
  - Nav vēl izpratnes par pārmērīga regulējuma un pārmērīgas birokratizācijas kaitīgumu
- Nav izdevies mazināt negatīvisma kampaņu pret pašvaldībām
  - Pret pašvaldību vadītājiem, kas cenšas sasniegt likumīgu un sabiedrībai derīgu mērķi tiek pielietotas formālas procedūras, kas balstās uz sabiedriski nelietderīgām likumu un MK noteikumu normām, kuras pieņemtas neapdomīgi vai šauru grupu interesēs

Satraukums

- Līdz vēlēšanu izsludināšanai maz laika
- Saeimā atvērti vairāki konceptuāli likumprojekti
- Citi reformu paketes likumprojekti nav sagatavoti
- Nav tiesiskās bāzes sekmīgam reformas noslēgumam

Mēģinājums atcelt ATR likumu

- Kā lems Satversmes tiesa?
- Ministru kabineta noteikumu tiesiskums
- Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumprojekts

Pozīcija par likumprojektu

- Ievērot, ka pašvaldību administratīvi teritoriālo dalījumu normālos apstākļos likumīgi grozīt var tikai Saeima, ievērojot attiecīgo pašvaldību domju (padomju) lēmumus un aptaujā noskaidrotos šo teritoriju iedzīvotāju viedokļus.
- Ja nepieciešamas izmaiņas Administratīvi teritoriālās reformas procedūrās, tad veikt tās konsultējoties ar pašvaldībām un grozot Administratīvi teritoriālās reformas likumu normālā kārtībā

Attieksme pret aprīņu izveidošanu

- Likumi netiek pildīti, kam seko iesniegšanas termiņa pārcelšana
- Darba grupa vēl nav sākusi darbu
- Dialogs ar ministrijām, vai politiskā griba decentralizēt?

Rajona pašvaldību reorganizācija

- Rajona pašvaldības reorganizācija katrā rajonā ir savdabīga, jo pašlaik atšķiras gan rajona brīvprātīgo iniciatīvu apjoms, gan saturs, bet turpmāk novadu pašvaldības patstāvīgi izvēlēsies no rajona pārņēmajām iniciatīvas,
- Paredzēt likumā, ka rajona reorganizācijas plānu katra rajona padome pieņem un īsteno atbilstoši konkrētajiem apstākļiem.
- Paredzēt, ka rajona pašvaldību manta un citi resursi tiek turpmāk izmantoti novadu un reģionu attīstībai.

Par finanšu izlīdzināšanu

- Pētījuma nozīme:
  - Pierādīta pašvaldību finansējuma nepietiekamība
  - Aktualizēta informācija par pašvaldību izdevumu sadalījumu pa kritēriju mērķgrupām
  - Konstatētas sekas nekorektai rajonu finansējuma, pansionātu un bērnu namu iekļaušanai
  - Panākts valdības solījums palielināt valsts līdzdalību izlīdzināšanas fondā par 30 milj. Ls

Nepieciešamība novērtēt funkciju izmaksas

- Kontrolējošās un uzraugošās valsts institūcijas formāli traktē likumu normas un cenšas piemērot pašvaldību vadītājiem un deputātiem politisko, civiltiesisko vai kriminālo atbildību par likumu nepildīšanu, kaut arī to izpilde finanšu ierobežotības dēļ nav iespējama
- Jāpanāk lai Satversmē un likumos tiek garantētas pašvaldībām tiesības veikt pašvaldību funkcijas tādā apjomā, kas atbilst pašvaldības budžeta iespējām.

Problēmas nosakot finanšu nepieciešamību

- Līdzšinējā kārtība ļāva valdībai turēties pie fiksētas valsts dotācijas, nerisīnot problēmu par patieso nepieciešamo līdzekļu apjomu
- Līdzšinējā kārtība ir jūtīga pret nodokļu politikas pasākumiem – valsts var “sociālu mērķu” vārdā samazināt pašvaldību ieņēmumus, palielinot valsts ieņēmumus

Problēmas risinājums

- Panākt solidāru atbildību par ekonomikas veicināšanu – ja valstij ienākumi pieaug, tad ienākumi pieaug arī pašvaldībām
- Noteikt minimālo proporciju starp pašvaldību finanšu nepieciešamību un valsts kopbudžeta ieņēmumiem

Finanšu nepieciešamības noteikšana

Sākotnējā pašvaldību izlīdzināmā finanšu nepieciešamība (izlīdzināmo finanšu apjoms) pamatojoties uz veikto pētījumu sastāda ne mazāk kā 17,2 % no valsts kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem (ieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas), jeb valsts kopbudžeta vērtētajiem ieņēmumiem.

Katru nākamo gadu pašvaldību izlīdzināmās finanšu nepieciešamības procentuālais pieaugums nedrīkst būt mazāks par valsts kopbudžeta vērtēto ieņēmumu procentuālo pieaugumu.

Kas ir 17,2%?

Kopbudžeta vērtētie ieņēmumi ir valsts nodokļu ieņēmumu prognoze (ieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas maksājumu)

$881,356 \text{ milj.Ls} / 5\,133,9 \text{ milj.Ls} = 17,2\%$

Pētījuma rezultāts / Visu nodokļu prognoze

Paritātes princips

- a. Valsts dotācija pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā ir vienāda ar pašvaldību kopējo dotāciju šajā fondā (50%:50%).

Ieguvumi, nosakot proporciju 50%:50%

- Vienlaikus samazinās gan valsts, gan pašvaldību iemaksas
- Valsts ir ieinteresēta reģionālajā attīstībā
- Sākotnēji pašvaldību ieguldījums samazinās no 62% (vai 92%) uz 50%
- Ilgtermiņa stabilitāte

Pašvaldību ceļi

- pašvaldību ceļu un ielu kopgarums vairāk kā divkārt pārsniedz valsts ceļu kopgarumu,
- administratīvi-teritoriālās reformas rezultātā vēl vairāk pieaug vietējās satiksmes kā publisko pakalpojumu nodrošināšanas faktora loma,
- pašvaldību ielu uzturēšanas izmaksas ir lielākas par valsts 1.šķiras ceļu uzturēšanas izmaksām,
- pašvaldības ceļu uzturēšanas izmaksas būtiski neatšķiras no valsts 1.šķiras ceļu uzturēšanas izmaksām,
- **Turpmāk** valsts ceļu programmas finansējumu sadalīt proporcionāli uzturēšanas izmaksām, proporcijā **60: 40** starp pašvaldību un valsts ceļiem.
- Papildus izveidot valsts programmu pašvaldību ielu un ceļu attīstībai.

Enerģētika

- Turpmākajos gados sagaidāms energoresursu sadārdzinājums, kas ietekmēs gan ekonomikas attīstību, gan pašvaldības iedzīvotāju dzīves apstākļus
- **Tāpēc:** Prioritāti piešķirt energoefektivitātes pasākumiem, attiecīgi pārdalot ES fondu un nacionālo investīciju līdzekļus starp energoefektivitāti un enerģijas ražošanas un pārvades modernizēšanu.
- Ne mazāku valsts finanšu atbalstu, kā jaunu elektrostaciju celtniecībai, piešķirt decentralizētas koģenerācijas un atjaunīgo energoresursu izmantošanas attīstībai visā Latvijas teritorijā.
- Ieņēmumus no CO₂ tirdzniecības novirzīt energoefektivitātes pasākumu finansēšanai.

Par GMI

- Inflācijas ietekmē cilvēka izdzīvošanai nepieciešamais minimālais līdzekļu apjoms ir ievērojami pieaudzis,
- Gan valsts, gan pašvaldības ir vienādi ieinteresētas iztikas minimuma nodrošināšanā,
- **Tāpēc** turpmāk nodrošināt Garantētā iztikas minimuma finansēšanu no valsts budžeta.

Izglītība

- Valsts samazina savas izglītības finansēšanas izmaksas uz pašvaldības izdevumu pieauguma rēķina,
- **Tāpēc** optimizējot skolu tīklu ņemt vērā ne vien valsts izdevumus pedagogu algām, bet arī pašvaldības izdevumus skolu autobusiem un attiecīgā personāla uzturēšanai, kā arī papildus izdevumus skolēnu skolā pavadītā laika pieauguma rezultātā un papildus valsts izdevumus skolu būvniecībai vai rekonstrukcijai.
- Pašvaldību papildus izdevumus saistībā ar izglītības tīkla reformu aprēķināt ievērojot cilvēktiesības.
- Nodrošināt valsts papildus finansējumu pašvaldību izglītības izdevumu pieauguma kompensācijai

Publiskā privātā partnerība

- Spēkā esošā likumdošana kavē publiskās privātās partnerības (PPP) metožu pielietojumu pašvaldības funkciju veikšanai,
- pašvaldību centieni piesaistīt privātos resursus arvien biežāk tiek apstrīdēti, meklējot formālus iemeslus to apturēšanai, līdz pat kriminālprocesu ierosināšanai,
- **Tāpēc izslēgt no esošās likumdošanas normas, kas kavē pašvaldību īpašumu un finanšu līdzekļu iesaistīšanu PPP projektos.**
- **Izslēgt no esošās likumdošanas ierobežojumus pašvaldību īpašuma iznomāšanai, ja tas notiek PPP projektu ietvaros.**
- **Turpmāk PPP likumdošanā maksimāli vienkāršot uzraudzības un konkursu procedūras.**

Par pašvaldību tiesisko aizsardzību

- Ministrijas uzskata, ka tām ir tiesības subjektīvi lemt par pašvaldību darbības likumību, tādējādi pārkāpjot varas dalījuma principu Latvijas Republikā,
- Jāpanāk lai turpmāk pašvaldības domes vai tās priekšsēdētāja atlaišana varētu notikt saskaņā ar tiesiskiem, nevis politiskiem argumentiem
- Par pamatu Saeimas likumprojektam par pašvaldības domes atlaišanu izmantot tiesas, nevis ierēdņu vai ekspertu viedokļus.
- Iestrādāt likumos pašvaldību deputātiem līdzvērtīgu aizsardzību pret vajāšanu politisku motīvu dēļ kā Saeimas deputātu aizsardzība Satversmes 29. un 30.pantā.

Tiesiskā aizsardzība Satversmē

29. Saeimas locekli nevar apcietināt, izdarīt pie viņa kratīšanas, ne citādi aprobežot viņa personas brīvību, ja tam nepiekrīt Saeima. Saeimas locekli var apcietināt, ja to notver pie paša nozieguma pastrādāšanas. Par katru Saeimas locekļa apcietināšanu divdesmit četru stundu laikā jāpaziņo Saeimas prezidijam, kurš to ceļ priekšā nākošā Saeimas sēdē izlemšanai par Saeimas locekļa paturēšanu apcietinājumā vai par viņa atsvabināšanu. Laikā starp sesijām, līdz sesijas atklāšanai, par Saeimas locekļa paturēšanu apcietinājumā lemj Saeimas prezidijs.
30. Pret Saeimas locekli nevar uzsākt kriminālvajāšanu vai uzlikt viņam administratīvu sodu bez Saeimas piekrišanas.

Par LPS nākotni

- Nodot esošo pašvaldību pieredzi jaunajām pašvaldībām
- Modelis pēc 2009.gada vēlēšanām
- Konference gada nogalē
- Nākamgad 2 kongresi

Noslēgumā

- Mēs esam līdzatbildīgi par rezultātu, ko iedzīvotāji saņems no šīs reformas
- Mūsu morālais pienākums ir darīt visu, lai reforma izdotos labāk!

Paldies par uzmanību!